।। कलशचन्द्रिकायां शङ्करनारायणभागः ।।

।। प्रथमः पटलः ।।

।। हरिः ।।

गणपतये नमः। अविघ्नमस्तु ।

मङ्गलायास्तु सम्भिन्नमुमामाधवयोर्वपुः।
सितासितं पयः पूरं गङ्गायमुनयोरिव ।। १ ।।

शिवनारायणस्याहं वक्ष्यामि कलशक्रमम्।
कथ्यतेऽत्र विशेषस्तु बीजवापादिकर्मणि ।। २ ।।

बीजानि वैष्णवोक्तानि जलैरस्त्रेण सेचनम्।
मूलेन पयसा वापस्तेनैवोक्षार्जिताणुना ।। ३ ।।

भूतग्रहादयः प्रोक्ता बलिभाजोऽत्र देवताः।
विष्णूक्तानि बलिद्रव्याण्यहःक्लप्तिश्च तावती ।। ४ ।।

बीजवापं विधायैव प्रासादं शोधयेत् ततः।
सूत्रादि विकिरान्तेषु व्यस्ताव्यस्तध्रुवोऽस्त्रकम् ।। ५ ।।

वाय्वग्न्यमृतबीजानि पञ्चतत्त्वानि गव्यके।
आपः पुनन्तु गन्धोदमूलस्तु विकिरे मनुः ।। ६ ।।

सहाशलाकादर्भोद्यद् ब्रह्मद्रुमशिखाकृता।
मुष्टिस्सहाशलाकाभ्यां रचिता वा प्रकीर्त्तिता ।। ७ ।।

प्रासादस्यार्चने मन्त्रो मूल एव प्रचोदितः।
अस्त्रं सुदर्शनं यद्वा युक्तं पाशुपतेन तु ।। ८ ।।

राक्षोघ्ने व्याहृतीनां प्राक् हुनेद् गुह्याणुभिः क्रमात्।
वास्तुहोमे गुह्यमन्त्रैः पञ्चदुर्गा पदे हुनेत् ।। ९ ।।

प्रासादस्य विशुद्धौतु विशेषोऽयं प्रदर्शितः।
चतुश्शुद्धिस्ततः कृत्वा धारां कुर्याद् यथाविधि ।। १० ।।

निजपञ्चमनून् सूक्तान् रौद्रान् वैष्णवचोदितान्।
जप्त्वावगाह्य गव्यैश्च सिञ्चेत् पञ्चघटैरपि ।। ११ ।।

पुण्याहं च ततः कृत्वा होमकर्म समारभेत्।
याम्यदिश्यर्धचन्द्राभे कुण्डेऽग्निं प्रजनय्य च ।। १२ ।।

शङ्करप्रोक्तवत् सर्वं होमं कृत्वा यथाविधि।
वैष्णवोक्तेन मार्गेण जनयित्वाग्निमग्रतः ।। १३ ।।

प्रायश्चित्तात्मकं होमं तद्वदेव समाचरेत्।
शङ्करप्रोक्तसंज्ञं च नन्दिप्रोक्तसमाह्वयम् ।। १४ ।।

मार्कण्डेयोदितं यद्वा कुर्याद्दोषानुसारतः।
शान्तिहोमं ततः कुर्यादीशे तुर्यश्रकुण्डयोः ।। १५ ।।

पृथक् सञ्जनिते वह्नौ शिवविष्णूदितं द्वयम्।
श्वस्पर्शनादिविहितां यद्वा शान्तिं समाचरेत् ।। १६ ।।

अथाग्निजननं कुर्यादीशे तुर्यश्रकुण्डके।
ह्रींकारश्शक्तिबीजः स्यात् सप्तव्याहृतिभिः क्रमात् ।। १७ ।।

कृत्वा सप्तक्रियास्सत्यमनुनैवोपनायकम्।
एवमष्टक्रियाः पूर्णाः वौषडन्तस्वमूलतः ।। १८ ।।

स्वोदितोऽर्चाक्रमः पक्वं गायत्र्या निजया हुनेत्।
स्वान्येव पञ्चतत्वानि शेषं सामान्यवर्त्मना ।। १९ ।।

अथाग्ने प्रोक्तमार्गेण जनयित्वा विभावसुम्।
निजोदितक्रमादेव तत्त्वहोमं समाचरेत् ।। २० ।।

मण्डपं कारयित्वाथ तस्य संस्कारमाचरेत्।
अश्वत्थौदुम्बरवटप्लक्षा वै तोरणद्रुमाः ।। २१ ।।

सुमङ्गलस्सुहोत्रश्च कल्याणो भद्रकस्तथा।
तोरणेशा ध्वजा स्थाप्या द्वौ द्वौ द्वारस्य पार्श्वयोः ।। २२ ।।

नन्द्याद्याः कुमुदात्मान्ता ध्वजानां देवताः स्मृताः।
ध्वजान् संस्थाप्य तारेण तेषु तद्देवता यजेत् ।। २३ ।।

नन्दी चैव महाकालो भूतानाथो महीधरः।
पर्वतेशो गुहेशश्च कालपाशकपालिनौ ।। २४ ।।

कुमुदः कुमुदाक्षश्च पुण्डरीकोऽथ वामनः।
शङ्कुकर्णस्सर्वनेत्रः सुमुखः सुप्रतिष्ठितः ।। २५ ।।

अथैतेषां बलिं दत्त्वा द्वारकुम्भेषु पूजयेत्।
द्वाः पार्श्वयोः दिशो यद्वा दिग्वष्टासु दिगीश्वरान् ।। २६ ।।

महोदरादीन् यद्वाष्टौ पूर्णात्मादिसमन्वितान्।
पद्मरागं प्रवालं च वैडूर्यं पुष्यरागकम् ।। २७ ।।

नीलं मरकतं मुक्तास्फटिकं चैषु विन्यसेत्।
अथ पात्राष्टकुम्भेषु न्यसेदेव हिरण्यकम् ।। २८ ।।

कुम्भभद्रादिकौ कर्णौ श्वेतगोपूर्वकावपि।
अर्चयेद् द्वारदेशेषु क्रमात् तद्वारदेवताः ।। २९ ।।

विशोध्य मार्जनाद्यैस्तं विकिरौघं विकीर्य च।
समिष्टपीठशक्तिस्थं देवदिक्पैस्सहार्चयेत् ।। ३० ।।

चतुरश्रं धनुर्वक्रं वृत्तं चैव त्रिकोणकम्।
तुर्यश्रमेकं नागेऽस्मिन् वह्निं सञ्जनयेत् ततः ।। ३१ ।।

महत्पात्रे गालितो देवरदं पूजयेत्ततः।
अथ कुम्भेशमभ्यर्च्य कर्करीं च विधानतः।
संप्रोक्ष्य वेदिमल्लिङ्गैः पदानि परिकल्पयेत् ।। ३२ ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शङ्करनारायणभागे
प्रथमपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शङ्करनारायणभागः
द्वितीयः पटलः

अधमादिक्रमादत्र नवधा स्नपनक्रमः।
तत्क्षेत्रद्रव्यमन्त्रांश्च विविच्य प्रवदाम्यहम् ॥ १ ॥

त्रिकं दिक्षु विदिक्ष्वेकं नवान्तः पञ्चविंशतौ।
अधमाधममुद्दिष्टं पञ्चविंशतिभिर्घटैः ॥ २ ॥

षट्दिक्षुमध्ये नवकं कोणेषु च चतुष्टयम्।
एकोनार्धशतघटैः स्नानं चाधममध्यमम् ॥ ३ ॥

एकादशपुटे क्षेत्रे नवानां नवकं नयेत्।
एकाशीतिघटैरेवं स्नपनन्त्वधमोत्तमम् ॥ ४ ॥

घृतमुष्णोदकं रत्नं फलोदं लोहवारि च।
मार्जनाम्भोगन्धतोयमक्षतोदं यवोदकम् ॥ ५ ॥

पूरयेत् मध्यनवके मध्यादीशावसानकम्।
पाद्यार्घ्याचमगव्यानि दधि क्षीर मधूनि च ॥ ६ ॥

कषायं बाह्यखण्डेषु दिग्विदिक्षु प्रपूरयेत्।
तत्तत्परिघटांश्चापि तदा तद्वत्प्रपूरयेत् ॥ ७ ॥

पद्मरागं च वैडूर्यं इन्द्रनीलं च गारुडम्।
पुष्यकं ब्रह्मरागं च वज्रमुक्ताफलं तथा ॥ ८ ॥

सूर्यकान्तेन्दुकान्तौ च प्रवालं स्फाटिकं तथा।
अयस्कान्तं च रत्नानां त्रयोदशकमीरितम् ।। ९ ।।

पनसाम्रकपित्थाश्वकदल्यामलकं तथा।
विल्वं भव्यं मातुलङ्गं नालिकेरं च डाडिमम् ।। १० ।।

बदरी कुटचं चैव फलद्वादशकं स्मृतम्।
सुपर्णं रजतं ताम्रमायसं त्रपुसीसकम् ।। २१ ।।

आरं कांस्यं त्किलं च लोहानां नवकं स्मृतम्।
शिरीषं च कुशागन्धं रजनी सूर्यवर्त्तिनी ।। २२ ।।

भूस्तृणं च सदा भद्रा पनसं तुलसीद्वयम्।
सहदेवीत्येकादशमार्जनद्रव्यमीरितम् ।। २३ ।।

उशीरं कुङ्कुमं कुष्ठं मांसी मलयजं मुरम्।
देवदारु च ह्रीवेरं कर्पूरं नागमुस्तकम् ।। २४ ।।

अगरुं द्वादशैवं तु गन्धद्रव्यमुदीरितम्।
नीवारं वैणवं चैव यवसर्षपमाषकान् ।। २५ ।।

कङ्कुतण्डुलशालीनीत्यक्षताष्टकमीरितम्।
तुलसीपद्मदूर्वाश्च श्यामाकं विष्णुपर्णिका ।। २६ ।।

विल्वं गन्धाक्षतं पुष्पं कुशाग्रं पाद्यमुच्यते।
गन्धं पुष्पं दधि क्षीरं नीलं सिद्धार्थमक्षतम् ।। २७ ।।

वचा यव कुशाग्राणि फलं चार्घ्यङ्गमीरितम्।
कर्पूरजातितक्कोल लवङ्ककुसुमानि च ।। २८ ।।

गन्धमाचमनीयेतु द्रव्यषट्कमुदीरितम्।
शमीपलाश खदिर विल्वाश्वत्थ विकङ्कतैः ।। २९ ।।

उदुम्बराम्रन्यग्रोधपनसप्लक्षजंबुकैः।
मधूकनीपशम्याकैः तिथिद्रव्यैः कषायकम् ।। ३० ।।

विष्णुर्दिवाकरो ब्रह्मा कुबेरो वसवस्तथा।
विश्वेदेवाश्च गन्धर्वा निऋत्यार्ये पितृश्रियौ ।। ३१ ।।

वाग्दक्षशुक्रसोमेन्द्रयमाश्च द्रव्यदेवताः।
अस्त्रेण क्षालनं वर्ममनुना सूत्रवेष्टकम् ।। ३२ ।।

मूलेन लेपनं गन्धैर्धूपनं प्रणवेन तु।
यद्वा घटानां तत्सर्वं प्रणवेनैव कारयेत् ।। ३३ ।।

गायत्र्या द्रव्यकुम्भांस्तु विन्यसेदुद्धरेत्तु यः।
तद्द्वयं परिकुम्भानां मूलेनैव समाचरेत् ।। ३४ ।।

द्रव्याणां देवतामन्त्रैः द्रव्यविन्यास ईरितः।
एवं सम्पूर्य सम्पूज्य वक्ष्यमाणक्रमादथ ।। ३५ ।।

अधिवास्य यथान्यायमभिषिञ्चेत् सनातनम्।
पाद्यार्घ्याचमगव्यैस्तं सिक्त्वा परिघटैस्सह ।। ३६ ।।

मध्यस्थ ब्रह्मकुम्भात् तद्घृतेन स्नपयेद् विभुम्।
ततो दध्ना च पयसा मधुना च कषायकैः ।। ३७ ।।

उष्णोदैः फलतोयैश्च मार्जनाक्षतवारिभिः।
रत्नलोहगन्धयववारिभिः दिग्विदिक्रमात् ।। ३८ ।।

गायत्र्या द्रव्यकुम्भानामुद्धारः परिकीर्त्तितः।
मूलेन परिकुम्भानामुद्धारश्च प्रकीर्त्तितः ।। ३९ ।।

कुम्भाच्छादनवस्त्राणि मूलेन परिमोचयेत्।
उक्तसप्तदशद्रव्यस्नापने मनवः क्रमात् ।। ४० ।।

विविच्यात्र तु वक्ष्यन्ते तत्तद्रव्येण संयुतम्।
सद्यवामास्यघोरैस्तु पाद्यार्घ्याचमगव्यकान् ।। ४१ ।।

मध्यस्थं घृतमीशेन दधिपञ्चाक्षरेण च।
आप्ययस्वेति च पयः पञ्चार्णेनैव संयुतम् ।। ४२ ।।

मधुवातब्रह्महृद्भ्यां मधुस्नानमुदीरितम्।
अश्वत्थे वेति शिरसा कषायस्नानमाचरेत् ।। ४३ ।।

स्वगायत्र्या च शिखया स्नानमुष्णोदकेन तु।
पुष्पावतीतृचानेत्रमनुना च फलोदकम् ।। ४४ ।।

आपोहिष्ठादिभिश्चात्र मनुना मार्जनं स्मृतम्।
रुद्रगायत्रियुग्व्योमदशार्णेनाक्षतोदकम् ।। ४५ ।।

रत्नाम्भस्तन्महेशादि गायत्र्या व्योमविद्यया।
लोहाम्भोव्योमगायत्र्या व्योमव्यापि दशार्णतः ।। ४६ ।।

त्र्यम्बकानुष्टुभा वर्ममनुना गन्धवारि च।
क्रमात् पुरुषसूक्तस्य चैकैकामृचमत्र तु ।। ४७ ।।

एषां षोडशमन्त्राणां आदौ संयोजयेद् बुधः।
मानस्तोकेत्यृचा तद्वदिदं विष्ण्वाद्यया सह ।। ४८ ।।

विष्णुगायत्र्यान्ते तं यवोदेनाभिषेचयेत्।
अत्रोक्तानि हृदादीनि पञ्चब्रह्मोदितानि च ।। ४९ ।।

तन्महेशाय विद्महे वाग्विशुद्धाय धीमहि।
तन्न शिवः प्रचोदयात् ।। ५० ।।

एषा तु शिवगायात्री वक्ष्यते व्योमसंज्ञिता।
व्योम व्योमाय विद्महे व्योमेश्वराय धीमहि।
तन्नो व्योम प्रचोदयात्।
आदिति दीर्घा बिन्द्वन्ता व्योमव्यापी च ङेयुतः।
ताररुद्धस्समाख्यातो व्योमव्यापी दशाक्षरः ।। ५१ ।।

स्नानं सप्तदशद्रव्यैरधमत्रयमीरितम्।
तिथिसंख्यपुटे क्षेत्रे रचयेत् पञ्चविंशति ।। ५२ ।।

मध्ये सप्तदशद्रव्ययुक्त्या बाह्येऽथ वीथिका।
तद्बहिर्दिक्षुकोणेषु नवकानि प्रकल्पयेत् ।। ५३ ।।

पञ्चविंशतिकुम्भांस्तु द्रव्यैः पूर्वोदितैः क्रमात्।
पूर्ववत्पूरयित्वाथ तद्बाह्ये नवकेष्वपि ।। ५४ ।।

गुलेक्षुतोयकेराम्भस्तैलशान्त्युदकानि च।
मङ्गलोदं मृज्जलं च भस्मोदा दिग्विदिक्रमात् ।। ५५ ।।

पूरयेत् प्रणवेनैव शिष्टाश्शुद्धोदकेन च।
वैणवं यवनीवारौ पलाशस्तिलसर्षपौ ।। ५६ ।।

तुलसीपत्रकमलैः शान्तिद्रव्याष्टकं स्मृतम्।

बोधिशक्रार्जुनाशोककुशाब्रह्मद्रमाङ्कुरैः ।। ५७ ।।

एकपद्मारविन्दाभ्यां मङ्गलोदकमीरितम्।
तटाकात् पर्वतात् क्षेत्रात् नदीकूलद्वयात् तथा ।। ५८ ।।

वराहगजदन्ताभ्यां वल्मीकवृषश्रृङ्गतः।
नद्यां वेद्यां गृहीताभिर्मृद्भिर्मृज्जलमीरितम् ।। ५९ ।।

कषायकल्कं सन्दग्धं भस्मोदं सकरीषकम्।
पूर्वोक्तद्रव्यमन्त्रैश्च स्नापयित्वा च मध्यतः ।। ६० ।।

त्वं विष्णो इत्यृचा तद्वत् पञ्चब्रह्मसमन्वितम्।
गुलेक्षुनालिकेरोदैः देवेशमभिषिच्य च ।। ६१ ।।

त्वं विष्ण्वीशानमूलैश्च तैलकुम्भेन सेचयेत्।
विष्ण्वोर्न्नुकमृचा तत्पुरुषेण शान्तिवारि च ।। ६२ ।।

शन्न इन्द्राग्न्यृचाघोरयुक्तं मङ्गलवारि च।
अश्वक्रान्तेत्यादिना च वामदेवेन मृज्जलम् ।। ६३ ।।

भस्मोदमुद्धृतेत्यादि मनुना सद्यसंयुतम्।
शुद्धोदैर्मूलमनुना तदा दिग्विदिगन्वयात् ।। ६४ ।।

अश्वक्रान्तेरथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरा।
भूमिर्धेनुर्धरणी लोकधारिणी। इति ।। ६५ ।।

उद्धृतासि वराहेण कृष्णेन शतबाहुना।
मृत्तिके हन मे पापं यन्मया दुष्कृतं कृतम् । इति।। ६६ ।।

स्नानमेव सुधाकुम्भैस्संप्रोक्तं मध्यमाधमम्।

क्षेत्रे धान्यपुटेमध्ये साकद्रव्यविधानतः ।। ६७ ।।

एकोनार्धशतं कृत्वा द्विपङ्क्त्या वीथिकां बहिः।
तद्बाह्ये नवकैः कुर्यात् पञ्चकानि च षोडश ।। ६८ ।।

पूर्ववत् पूरयित्वान्तर्गलाद्यैर्दिग्विदिक्क्रमात्।
बहिर्मूलेन गन्धोदैरन्तराले च पूरयेत् ।। ६९ ।।

धरापकुम्भैः स्नपनं प्रोक्तं मध्यममध्यमम्।
क्षेत्रेऽस्मिन्नेव मध्येऽन्तरेकाशीति प्रकल्पयेत् ।। ७० ।।

तद्बहिर्वीथिकाबाह्ये नवकानि च षोडश।
घृताम्भस्सप्तदशभिः गुलाद्यैरष्टभिस्तथा ।। ७१ ।।

गन्धौदैश्च समापूर्य पूर्ववच्चाभिपूज्य च।
पाद्यादियवनिष्ठैश्च गुलाद्यैर्दिग्विदिक्क्रमात् ।। ७२ ।।

इन्द्राग्न्योरन्तरारभ्य गन्धोदैस्नपयेद्विभुम्।
मुरारिकुम्भैः स्नपनं संप्रोक्तं मध्यमोत्तमम् ।। ७३ ।।

क्षेत्रे गिरिपुटे मध्ये तत्त्वद्रविणयुक्तितः।
शतमष्टोत्तरं कृत्वा बहिर्दिग्विदिगन्तरा ।। ७४ ।।

पञ्चकानि समापाद्य नवकैः कोणलोपतः।
दिक् पञ्चकोभयपार्श्वे त्रिकाणि परिकल्पयेत् ।। ७५ ।।

ब्राह्मदेव नृभागेषु मध्येऽत्राष्टोत्तरेशते।
पूरयित्वार्घ्यपाद्याद्यैस्तु पूर्ववत् तत्रिकेष्वथ ।। ७६ ।।

इन्द्राग्न्योर्मध्यमारभ्य शर्वशक्रान्तरावधि।

बलां वाचामतिबलां शङ्खपुष्पिं च सत्कृतम् ।। ७७ ।।

सिंहीं व्याघ्रीं कुशां पञ्च ब्रह्माङ्गैः पूरयेत् क्रमात्।
प्रणवेन च तद्बाह्ये गुलाद्यैः दिग्विदिक्क्रमात् ।। ७८ ।।

तत्रत्येषु त्रिकेष्वाद्भिः सत्याद्यष्टाक्षरेण च।
नद्याब्धिवापीकूपोत्थं वर्षजं हिमसम्भवम् ।। ७९ ।।

तीर्थनिर्झरसंभूतं जलानामष्टकं स्मृतम्।
बीजाद्यैरन्तरालस्थपञ्चकान्मूलमन्त्रतः ।। ८० ।।

बीजैर्हेम्ना तिलोदैश्च दूर्वाद्भिश्शालिवारिभिः।
तण्डुलोदैर्न्निशातोयैः पुष्पतोयैश्च पूरयेत् ।। ८१ ।।

व्रीहीप्रियङ्गुनीवारश्यामाकयववेणुजम्।
समुद्गतिलगोधूमच्छुणं स्याद् दशबीजकम् ।। ८३ ।।

पद्मं सौगन्धिकं जातिर्बकुलं कुन्दमल्लिके।
प्रियुङ्गुचम्बको तद्वन्नद्यावर्त्तद्वयं तथा ।। ८४ ।।

सिञ्चेच्च सप्तदशभिः पूर्ववत्तु तदन्यकैः।
पूरणक्रमतस्सिञ्चेन्मनुभिः पूरणोदितैः ।। ८५ ।।

एवं लोकेन्द्रकुम्भैस्तु स्नपनं तूत्तमाधमम्।
क्षेत्रेऽस्मिन् पञ्चकान्येव नवकानि प्रकल्पयेत् ।। ८६ ।।

अयमेव विशेषोऽत्र सर्वमन्यत्तु पूर्ववत्।
संसारकुम्भैः स्नपयेदेवमुत्तममध्यमम् ।। ८७ ।।

क्षेत्रे तत्वपुटे मध्ये कृत्वाथाष्टोत्तरं शतम्।

दिक्षु द्वादशकं बाह्ये कोणे षोडशकं तथा ।। ८८ ।।

अन्तराले द्वादशकं चतुष्कं च प्रकल्पयेत्।
कोणपार्श्वद्वादशकं दिक्पार्श्वे च चतुष्टयम् ।। ८९ ।।

घृताद्यैर्न्नवभिर्द्रव्यैः पाद्याद्यैरष्टभिस्तथा।
त्रिकाष्टके बलाद्यैश्च ततो बाह्यावृतो क्रमात् ।। ९० ।।

गुलाद्यैर्दिग्विदिक्ष्वष्टचतुष्केषु जलाष्टकम्।
शिष्टद्वादशाकान्यष्टौ बीजाद्यैः पूरयेत् क्रमात् ।। ९१ ।।

एवं सम्पूर्य सम्पूज्य स्नपयेत् तं शिवाच्युतम्।
पाद्याद्यैर्न्नवभिः पूर्वं पश्चादुष्णोदकादिभिः ।। ९२ ।।

ततो बलाद्यैः पश्चात्तु गुलाद्यैरष्टभिस्ततः।
नद्याद्भिः बीजपूर्वैस्तत्तत्परिघटैस्सह ।। ९३ ।।

धवाङ्गकुम्भैः स्नपनमुत्तमोत्तममीरितम् ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शङ्करनारायणभागे
द्वितीयपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शङ्करनारायणभागः
तृतीयः पटलः

उक्तेषु कलशक्षेत्रेष्विष्टं सम्पाद्य यत्नतः।
स्नात्वा विधिवदाचम्य ततः पूजां समारभेत् ॥ १ ॥

गुरुविघ्नार्चनं कृत्वा पीठं तदधिदेवताः।
सम्पूज्य पद्ममुद्रां च सम्बध्य घटमस्त्रतः ॥ २ ॥

तोयैरासिच्य सूत्रेण कवचेनाकलय्य च।
गन्धेनालिप्य मूलेन धूपयित्वार्चितासने ॥ ३ ॥

मूलेनाधोमुखं न्यस्त्वा संस्कुर्यात् शोषणादिभिः।
दर्भन्यासं सुगन्धाम्भः प्रोक्षणां चाक्षतार्पणम् ॥ ४ ॥

पञ्चतत्वैस्त्रिभिः कृत्वा मूलेनाभ्यर्च्य तं घटम्।
उत्तानीकृत्य तुर्येण मूलनिष्ठान्त्यतत्त्वतः ॥ ५ ॥

पीठे विन्यस्य तारेण प्रोक्षयेत्तत्घटोदरम्।
अथाम्बुजध्यानपूर्वं लिपिपद्मार्चनावधि ॥ ६ ॥

कर्म कृत्वा यथान्यायं मूर्त्तिमावाहयेत्ततः।
मूलमुक्त्वा शङ्करेति नारायणपदान्वितम् ॥ ७ ॥

मूर्त्तये नम इति च ब्रूयादेवं मनुः स्मृतः।
तत्रावाह्य कलाः सम्यक् शिवचोदितवर्त्मना ॥ ८ ॥

पञ्चविंशतितत्वानि सम्यगावहयेत्ततः।
ततो व्यष्टिसमष्टिश्च सम्यगावाहयेत् सुधीः ॥ ९ ॥
नीत्वा परस्वरूपं तच्चिद्रूपं भावयेत्ततः।
पुनरावाह्य मूलेन विन्यस्याथ षडध्वनः ॥ १० ॥
साङ्गावरणमभ्यर्च्य निवेद्याभ्यर्च्य तोषयेत्।
कुम्भेशस्य समीपेऽथ दक्षिणेऽष्टदलाङ्कुरे ॥ ११ ॥
शाल्याद्यास्तृतपीठेऽत्र पीठपूजापुरस्सरम्।
कुम्भद्रोणवहन्यस्य क्षालनादिविशोधितम् ॥ १२ ॥
प्रोक्तेषु कलशेष्वत्र यद्यद्द्रव्यगणं स्मृतम्।
तत्सर्वं द्रव्यविन्यासं मन्त्रमूलं च सञ्जपन् ॥ १३ ॥
द्रोणकुम्भे प्रविन्यस्य गन्धतोयैः प्रपूर्य च।
प्रधानकलशेज्यावत् सर्वमस्मिन् समाचरेत् ॥ १४ ॥
सहस्रसंख्यं पूजान्ते मूलमन्त्रं च सञ्जपेत्।
ततः कलशसेकान्ते कुम्भेशेन समन्वितम् ॥ १५ ॥
कर्करीसहितं द्रोणकुम्भमन्तः प्रवेश्य च।
कुम्भेशेनाभिषिच्याथ त्रितत्वमनुना विभुम् ॥ १६ ॥
यज्ञाय यज्ञेत्यृचा तद्वदृग्भिः पौरुषचोदितैः।
श्रीरुद्रं चाखिलं तद्वद् व्योमव्यापि मनुं जपन् ॥ १७ ॥
संस्नाप्य न्यासजातैस्तं सकलीकृत्य पूजयेत्।
प्रतिखण्डमथापूर्य सम्पूज्य च यथाविधि ॥ १८ ॥

अधिवासनिकान् होमानारभेत समूर्त्तिपः।
मूलेनाग्निमुपस्थाय मध्यकुण्डे स्वयं गुरुः ।। १९ ।।

प्रागादिकुण्डेष्वनलं स्वस्वहोमाणुभिर्न्नयेत्।
यद्वोपस्थाय तारेण तेनैव विहरेद्वसुम् ।। २० ।।

गायत्र्या पक्वहोम स्यात् समिदादि चतुष्टयम्।
वेदाद्यैर्जुहुयुर्दिक्षु व्याहृतीभिस्तिलादिकम् ।। २१ ।।

घृतमूलेन मध्ये तु सर्वं मूलेन होमयेत्।
पलाशसमिदाज्यान्नघृतानि तिलसर्षपान् ।। २२ ।।

यवलाजौ घृतमिति द्रव्याणां नवकं स्मृतम्।
ततः स्विष्टकृदादीनि हुत्वा शेषं समाप्य च ।। २३ ।।

प्रतिखण्डं च सम्पातं द्रोणकुम्भे च योजयेत्।
उपविश्य बहिः क्षेत्रान् पीठपूजापुरस्सरम् ।। २४ ।।

आवाह्य सकलीकृत्य समभ्यर्च्य निवेद्य च।
बलिं मण्डपबाह्येऽष्टदिक्षु मन्त्रेण दापयेत् ।। २५ ।।

देवं शङ्करनारायणं पुरस्कृत्य इमं बलिम्।
प्रतिगृह्णन्तु सर्वभूतानि पैशाचान्तं यजामहे । इति बलिमन्त्रः ।।

पूजाशेषं समाप्याथ शिष्टसम्पातवारिभिः।
शुद्धेत्यादिमनुभ्यां तु प्रोक्ष्य सर्वघटांस्ततः ।। २७ ।।

शास्त्रोदितेन संप्रार्थ्य रक्षां कृत्वान्तरेत्य च।
देवाग्रस्थोधिवासादिमनुना प्रार्थ्य तं प्रभुम् ।। २८ ।।

ततो मण्डपमासाद्य रात्रिशेषन्नयेद्गुरुः।
एकोत्तरसहस्रैस्तु कुंभैस्नानमिहोच्यते ।। २९ ।।

नवत्रिंशत्पुटे क्षेत्रे बहिसर्वपुटैः क्रमात्।
संश्लिष्ट्यैकोनपञ्चाशत् पदानि परिकल्पयेत् ।। ३० ।।

दिग्विदिक्ष्वन्तरालेषु तदन्तर्वीथिमर्पयेत्।
अन्तः पञ्चपुटैस्सप्तदशकान्दिग्विदिक्ष्वपि ।। ३१ ।।

अन्तरालपदान्यष्टौ मार्जयित्वा प्रकल्पयेत्।
तन्मध्ये पूर्ववत् कुर्यादेकाशीति पदं बुधः ।। ३२ ।।

तत्र मध्ये कृताद्यैश्च पाद्याद्यैर्यवपश्चिमैः।
संपूर्य सप्तदशकान् पूरयेद्वक्ष्यमाणतः ।। ३३ ।।

तैलं च चन्दनं क्षौद्रं कुङ्कुमोशीरकर्दमम्।
दिक्षु तत्पुरुषाघोरसद्यवामैस्तु पूरयेत् ।। ३४ ।।

कर्पूरं रोगपिष्टश्च वासुदेवादिभिः क्रमात्।
सिद्धार्थतैलं कर्पूरतैलं कोणेषु पूरयेत् ।। ३५ ।।

बाह्ये षोडशखण्डेषु दिग्विदिक्ष्वन्तराक्रमात्।
गुलाद्यैर्ज्जितताराभ्यां मध्य कुंभान् प्रपूरयेत् ।। ३६ ।।

गुलेक्षु नालिकेरांभः शान्तिमंगलवारिणी।
तीर्थतोयं नदीतोयं यवोदं हिमवारि च ।। ३७ ।।

तिलोदतण्डुलोदं च कुशोदं निर्झरोदकम्।
सामुद्रं पुष्पतोयं च सुगन्धामलकोदकम् ।। ३८ ।।

शिष्टाश्शुद्धोदकैस्सर्वान् पूरयेन्मूलमन्त्रतः ।
एकोनार्धशतोपेतखण्डेषु बहिरावृतौ ।। ३९ ।।

दिक् पार्श्वगान् पूरयित्वा कोणपार्श्वगतानपि।
पूर्वन्यायादेकाशीतिघटानामुद्धृतिर्भवेत् ।। ४० ।।

तदन्यांस्तु घटान् सर्वानुद्धरेत् पूरणक्रमात्।
गायत्र्यातूद्धरेत् सर्वान् स्नपयेद् द्रव्यकुम्भकैः ।। ४१ ।।

इदं विष्ण्वाद्यृचाथान्यान्मूलमन्त्रेण सेचयेत्।
आधिवासनिकान् होमान् कुर्यादत्र नव क्रमात् ।। ४२ ।।

पलाशखदिराश्वत्थन्यग्रोधा दिक्षु कीर्त्तिताः।
विदिक्षु विल्वौदुम्बरप्लक्षा वैकङ्कता अपि ।। ४३ ।।

पुरुषाद्यैर्दिक्षुकोणेषु वासुदेवादिभिर्हुनेत्।
समिदादिनवद्रव्यं हुत्वा शान्तिं च होमयेत् ।। ४४ ।।

मधुना पयसा दध्ना घृतेन च यथाक्रमम्।
तिलासुरीलाजगालितण्डुलैस्तेषु वह्निषु ।। ४५ ।।

एवं सहस्रकलशमेकोत्तरमुदीरितम्।
अथ प्रभातकृत्यान्ते कलशानभिपूज्य च ।। ४६ ।।

देवेशं प्रोक्तमार्गेण समुद्धृत्याभिषिच्य च।
सम्पूज्य विधिवद्देवं रात्रौ भूतबलिं हरेत् ।। ४७ ।।

अन्तरा स्नपयेद् देवं मूलमन्त्रेण देशिकः।
शुद्धेत्यादिषु मन्त्रेषु नामद्वयमुदीरयेत् ।। ४८ ।।

दिशा होमविधिः शैवभागे सम्यक् प्रदर्शितः।
शिवनारायणस्यैवं स्नपनक्रम ईरितः ।। ४९ ।।

।।। इति कलशचन्द्रिकायां शङ्करनारायणभागे
तृतीयपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शङ्करनारायणभागः
चतुर्थः पटलः

अथ पूजां प्रवक्ष्यामि देहशुद्ध्यादिपूर्वकम्।
गुरून् विघ्नं च सम्बध्याथास्त्रेण करशोधनम् ।। १ ।।

तालत्रयादिकं कृत्वा शैवभागोदितक्रमात्।
नाडीशोधनमारभ्य क्रियाशक्त्युदयावधि ।। २ ।।

कर्म कृत्वा पञ्चतत्त्वैः प्राणायामं विधाय च।
उत्पाद्य पञ्चभूतानि जीवमब्दोषितं स्मरेत् ।। ३ ।।

अण्डं भित्वासुमायम्य लिप्या तन्यासमाचरेत्।
मूलेनासुं त्रिरायम्य पीठन्यासं विधाय च ।। ४ ।।

मन्त्रोदयं ततः कृत्वाथोपहारैस्समर्च्य च।
मूलेन व्याप्य करयोः तले पृष्ठे च पार्श्वतः ।। ५ ।।

अङ्गुष्ठादि तलान्तं च षडङ्गानि प्रविन्यसेत्।
त्रिशो व्याप्याथ मूलेन लिपितत्वानि विन्यसेत् ।। ६ ।।

षडध्वनो न्यसेद् यद्वा गुरुलाघवयोग्यतः।
शैवोक्तवत् कलान्यासः तत्वानां पञ्चविंशतिः ।। ७ ।।

वैष्णवोदितवन्न्यस्येत् कथयामीति तत्त्वकान्।
तारं बीजद्वयं चोक्त्वाथेशानं ङे समन्वितम् ।। ८ ।।

परमेष्ट्यात्मने नम इति प्राथमिको मनुः।
एवमन्ये समुद्धार्याश्चत्वारो मनवः क्रमात् ॥ ९ ॥

त्रयोदशैकादशाभ्यां पञ्चमेन स्वरेण च।
तृतीयेनाद्येन युक्तं बीजानां पञ्चकं वियत् ॥ १० ॥

शान्तं तारान्वितं तद्वन्मरुद् बिन्दुसमन्वितम्।
पाशान्वितोऽग्निदम्भस्तु विसर्गेण समन्वितम् ॥ ११ ॥

पाशान्विता वह्निबीजपञ्चकद्वितयं स्मृतम्।
ईशानपुरुषाघोरवामसद्याश्च पञ्च ते ॥ १२ ॥

परमेष्ठी पुरुषविश्वो निवृत्तिस्सर्व इत्यपि।
आत्मनेन्तास्समुद्दिष्टास्तत्त्वानां पञ्चकं स्मृतम् ॥ १३ ॥

गोपनीया इमे मन्त्रा इति गुह्याणवः स्मृताः।
चतुर्दशातलादीनि भुवनाध्वानि विन्यसेत् ॥ १४ ॥

तारांश बीजसंयुक्त भूरादि त्रितयन्तु वा।
वर्णाध्वा मूलसंरुद्ध लिप्यर्णैर्न्यास ईरितः ॥ १५ ॥

मूर्धेक्षणास्यहृन्नाभिगुह्यजानुपदद्वये।
जिनार्णस्य पदान्यष्टविन्यसेच्च पदाध्वनि ॥ १६ ॥

विन्यसेत् पौरुषं सूक्तं पञ्चब्रह्माणि तत्कलाः।
मन्त्राध्वायं समुद्दिष्टष्षडध्वान इतीरिताः ॥ १७ ॥

तदृग्वदन हृन्नाभि गुह्यजानुपदेषु च।
तारादिनतिनिष्ठांश्चमन्त्रार्णानष्टविन्यसेत् ॥ १८ ॥

द्वितीयेन चतुर्थेन षष्ठेन च दशेन च।
चतुर्द्दशेन स्वरेण षोडशेन युतेन च ।। १९ ।।

नादेनाङ्गानि षट्कुर्यादस्त्रं नेत्रत्रयोपरि।
ऋष्याद्या ब्रह्मजगती शिवनारायणा स्मृताः ।। २० ।।

तारं बीजं शिवार्णान्ते नारायणपदं वदेत्।
ङे नत्यन्तो मनुवरः प्रोक्तस्त्वेकादशाक्षरः ।। २१ ।।

अष्टमस्वरसंयुक्तं वियद्बीजमुदीरितम्।
ध्यात्वा देवं हृदम्भोजे यथाशक्ति मनुं जपेत् ।। २२ ।।

शङ्करायेति सङ्कीर्त्य विद्महे पदमुच्चरेत्।
नारायणाय धीमहि तन्नः पुरुष इत्यपि।
प्रचोदयादित्यन्तैषा गायत्री समुदीरिता ।। २३

तत्पुरुषाय विद्महे जनार्दनाय धीमहि।
तन्नो विष्णुः प्रचोदयात् गायत्र्यैवं च कीर्त्तिता ।। २४

आपुर्यशङ्खं विधिवदात्मपूजां विधाय च।
तादात्म्यभवनायुक्तस्ततः पूजां समारभेत् ।। २५

गुर्वादिपद्मपर्यन्तं सामान्यविधिना यजेत्।
मण्डलात्मत्रयस्तद्वन्नवशक्तीस्ततो यजेत् ।। २६ ।।

विमलाद्या वैष्णवोक्ता स्समष्टिरपि वैष्णवी।
मूलेन मूर्त्तिं संकल्प्य त्रितारजितमूलकैः ।। २७ ।।

देवमावाह्य विन्यस्य लिपितत्त्वाक्षराङ्गकान्।

ततो विचिन्तयेद् देवं सूर्यकोटिसमप्रभम् ।। २८ ।।

जटामकुटशोभितं भुजगहारसम्भूषितम्।
सितासितरुचिं तरक्ष्वजिनपीतवासोवसम् ।। २९ ।।

कराहितकपालशूलदरचक्रकं त्रीक्षणम्।
गिरिन्द्रभृगुकन्यकाललितपार्श्वमाद्यं भजे ।। ३० ।।

पाद्याद्युपहृतीर्दत्वा शम्भुपक्षं समर्चयेत्।
तारोपचारमूलार्णैरिषुतत्वाङ्गहेतिभिः ।। ३१ ।।

तारोपचारमूलैस्तु देवबिम्बे समर्च्य च।
हृदादिवर्मपर्यन्तानग्नीशासृक्पवायुषु ।। ३२ ।।

नेत्रत्रयं च पुरतः चतुर्दिक्ष्वस्त्रमर्चयेत्।
दिक्षु तत्पुरुषाघोर सव्यवामान् विदिक्ष्वथ ।। ३३ ।।

वासुदेवं सङ्कर्षणं प्रद्युम्नं चानिरुद्धकम्।
आदिस्वरौ बिन्दुयुतौ तथा बिन्दुविसर्गकौ ।। ३४ ।।

मूर्त्तीनां चतुष्केऽत्र बीजानि कथितानि तु।
इन्द्रवज्रादिकानिष्ट्वा पुरतो वाहनं यजेत् ।। ३५ ।।

वृषाय गरुडात्मने नम इत्यणुरीरितः।
चण्डसेनं यजेदीशे ततः पुष्पावृतिं चरेत् ।। ३६ ।।

धूपदीपौ समर्प्याथ पायसान्नं निवेद्य च।
हुत्वाग्नौ बलिमाहृत्य पूजाशेषं समापयेत् ।। ३७ ।।

अत्र सामान्यमन्त्रेषु उक्तं पदमुदीरयेत्।

उत्सवं च ततः कुर्याद् ध्वजस्थापनपूर्वकम् ।। ३८ ।।

वाहनं कारयित्वादौ वृषतार्क्ष्यविमिश्रितम्।
नान्दीमुखादिकं कृत्वा ततस्संस्कृत्य वाहनम् ।। ३९ ।।

देवाग्रतस्समावाह्य तस्मिन् तन्मन्त्रतस्सुधीः।
ध्वजस्थानं समासाद्य पीठपूजा पुरस्सरम् ।। ४० ।।

वाहं दण्डेऽथ संस्थाप्य स्थापयित्वा ध्वजं ततः।
आवाह्येष्ट्वा निवेद्यास्मै तन्मन्त्रेण बलिं ददेत् ।। ४१ ।।

वृषाय गरुडात्मने नमस्तारादिको मनुः।
ततोदेवं समभ्यर्च्य रात्रौ भूतबलिं हरेत् ।। ४२ ।।

गर्भद्वारे नन्दिचण्डौ मण्डपे वाहनं यजेत्।
पृष्ठेऽनन्तं च गणपं दक्षिणेशं च दक्षिणे ।। ४३ ।।

जयत्सेनं विष्वक्सेनं प्रासादद्वार पार्श्वयोः।
दिक्पान्मातॄंश्च शास्तारमार्यां स्कन्दं धनेश्वरम् ।। ४४ ।।

चण्डसेनं च सम्पूज्य सभान्तर्द्वारपार्श्वयोः।
उमां श्रियं च सम्पूज्य बहिर्द्वारस्य पार्श्वयोः ।। ४५ ।।

शूलं चक्रं च सम्पूज्य ये समस्तादिना ततः।
उपस्थाय बहिस्सर्वान् नन्द्यादीनां बलिं हरेत् ।। ४६ ।।

नन्दी चैव महाकालो भूतनाथो महीधरः।
कुमुदः कुमुदाक्षश्च पुण्डरीकोऽथ वामनः ।। ४७ ।।

विंशाद्गणाश्च पञ्चाशद्गणाश्चाष्टासु दिक्ष्वथ।

देवग्रहादयः पूज्यास्तृतीयावरणे पुनः ।। ४८ ।।

मूलेन दिग्बलिः कार्यः पार्षदेभ्यस्तदा तदा।
बलिपीठं समासाद्य दिक्ष्वष्टासु यजेत् पुनः ।। ४९ ।।

भूतिदादींश्च चतुरः चतुरः कुमुदादिकान्।
भूतिदादीनष्ट यद्वा कुमुदादीन् द्विशो द्विशः ।। ५० ।।

अधः पिङ्गलमूर्ध्वे च हरिं हरिसेनं समर्चयेत्।
आयान्तु पार्षदा सर्वे शाङ्करा वैष्णवाश्च ये ।। ५१ ।।

बलिपीठेऽत्र सन्तुष्टा निवसन्तु यथासुखम्।
नमः सर्वपार्षदेभ्यो नमः।
बलिमेवं महापीठे दत्वा क्षेत्रपमर्चयेत्।
ततोऽन्तरेत्य देवेशं मूलबिम्बे नियोजयेत् ।। ५२ ।।

द्वितीयदिनमारभ्य सायं प्रातर्बलिं हरेत्।
औत्सवं वा प्रकुर्वीत यथाविभवविस्तरम् ।। ५३ ।।

अथ स्नानदिनात्पूर्वं शयनं परिकल्प्य च।
तस्मिन् देवं शाययित्वा कृत्वा प्राभातिकीं क्रियाम् ।। ५४ ।।

मूलबिंम्बे नियोज्याथ यात्राहोमं विधाय च।
चूर्णैरुन्मृज्य देवेशं कौतुके तन्नियोज्य च ।। ५५ ।।

यथादृष्टं बलिं दत्वा नयेद् देवं जलाशयम्।
जलसंस्कारपूर्वं तं स्नापयित्वाथ तज्जले ।। ५६ ।।

अब्लिङ्गैः प्रोक्ष्यचोन्मृज्य चूर्णैस्संस्नाप्य तं पुनः।

इष्ट्वा निवेद्य सम्प्रार्थ्य तीर्थेऽस्मिन्नादिना विभुम् ।। ५७ ।।

वाहमारोप्य यत्नेन गृहं द्रुततरं नयेत्।
ततः प्रदक्षिणीकृत्य देवमन्तः प्रवेश्य च ।। ५८ ।।

मूलबिम्बे नियोज्यैनं अभिषिच्य प्रपूजयेत्।
अभिषिच्याथ कलशैः श्वोभूते तद्दिनेऽपि वा ।। ५९ ।।

सम्पूज्य विधिवद्देवं भूतेभ्यो बलिमाहरेत्।
शिवनारायणस्यैवं कलशप्रक्रियाक्रमः ।। ६० ।।

तन्त्रागमान् समुद्विक्ष्य समासादेवमीरितः ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शङ्करनारायणभागे
चतुर्थपटलः समाप्तः ।।

।। शङ्करनारायणभागः समाप्तः ।।